

שבוע הבא אנו נכנסים לתשעת הימים, סופם של שלושת השבועות, שלושה שבועות בהם הצבא הבבלי שדד, החרים, ורמס את ירושלים, הרג והגלה את תושביה. וב-ט' באב, העלו הבבלים את בית המקדש הראשון באש. בכך תמה תקופת בית ראשון. אירועים נוספים נקשרו ביום זה, של ט' באב. חורבן בית שני, חטא המרגלים, גירוש יהודי ספרד, חיסול גטו ורשה, עקירת גוש קטיף ועוד. אנו עומדים, בתקופת "בין המצרים", עפ"י הפסוק במגילת איכה, הנקראת ב – ט' באב:

"גלתה יהודה מעוני..."

היא ישבה בגויים

לא מצאה מנוח

כל רודפיה השיגוה בין המצרים".

מ"ז בתמוז, משתנה גם אופיין של ההפטרות. עד לפני שבועיים קראנו כמעט בכל שבת הפטרה שהייתה קשורה, בדרך זו או אחרת, לפרשת השבוע. בתקופה זו, ההפטרות קשורות לזמן בו אנו עומדים – הפטרות של פורענות, תלתא דפורענותא, שלוש שבתות בימי 'בין המצרים', בהן קוראים הפטרות העוסקות בעניין חורבן בית המקדש וירושלים. בשבת הקרובה נקרא את דבריו של ירמיהו הנביא בפרק ב', פסוקים בהם ישנן נבואות התוכחה והחורבן שלו.

לא מיד מקבל על עצמו ירמיהו את השליחות. כמשה, כעמוס, כיונה – גם הוא לא חפץ בה. וכך הוא אומר: "אהה ה' אלוהים, הנה לא ידעתי דבר, כי נער אנכי." מילים העשויות להתפרש כפשוטן, והן מעידות על גיל צעיר או חוסר ניסיון. אולם, נחמיה ליבוביץ' מפנה את תשומת לבנו לכך שחז"ל ברגישותם שמים לב, לא רק לדבריו של ירמיהו, אלא גם לדברי התשובה של אלוהים: לא רק "אל תאמר נער אנוכי" אלא גם – "אל תירא מפניהם כי איתך אני להצילך" (ילקוט שמעוני שם).

ירמיהו אינו רוצה בשליחות, מפני שהוא חושש מתגובת העם. ואכן, תגובת העם בוא תבוא – ירמיהו ימצא עצמו מושפל, נרדף, נשפט, כמעט מוצא להורג – בגלל נבואתו. ממש כדברים הכתובים במגילת איכה, גם הוא לא ימצא מנוח. גם רודפיו שלו, של הנביא, ישיגוהו בין המצרים. מילה מיוחדת "מנוח". לא מנוחה, לא נוחות "מנוח".

מילה זו משקפת גם תחושת שלווה וגם מקום בטוח. לא זה ולא זה היו לו, לירמיהו. לא בית, לא משפחה, לא אהבה, לא חברים¹.

לכן מתאים כל כך ירמיהו להפטרות של בין-המצרים, תקופה המשחזרת את התערערות העם והידרדרותו, עם המחפש לו מאז ועד עתה – מנוח.

דמותו של ירמיהו היא דמות מופלאה, נהדרת, מורכבת. הוא לא מפסיק לסבול מדברי נבואה שנשלח לומר בשם האל, אבל הוא אידיאליסט, איש אמיתי של שליחות ואיש של שליחות אמיתית.

"פתיתני ה' ואפת, חזקתני ותוכל, הייתי לשחוק כל היום, כולו לועג לי." – "היה דבר ה' לי לחרפה ולקלס כל היום."

ואז, בלהט –

"ואמרתי לא אזכרנו [את האלוהים] ולא אדבר עוד בשמו!" אבל הוא איננו יכול, איננו יכול.

מפני שדבר ה' "היה בלבי כאש בוערת, עצור בעצמותי".

גם הדילמה הזו, חוסר הרצון להתנבא, מפני שהדבר גורם לו סבל, מול חוסר היכולת, הפיזית כמעט, שלא להתנבא מפני שזהו הדבר הנכון לעשות, גם זה לא נותן לו מנוח!

תקופת "בין המצרים" היא תקופה של חשבון נפש חברתי, המודגשת באמצעות מנהגיה, מנהג אבלות – שלא להסתפר, שלא להינשא, שלא לקנות בגדים חדשים.

ואם בחשבון נפש חברתי וציבורי אנחנו עוסקים, הנה דמותו של ירמיהו נותנת לנו תקווה. מפני שירמיהו, כעם ישראל כולו, חסר מנוח. אולם הנביא ירמיהו, בגדולתו, איננו נותן לייאוש לאכל את נשמתו.

¹ מראשית פעולתו הנבואית השניא ירמיהו את עצמו על כל סביבותיו. יחיד הוא בכך בין הנביאים. יותר מכל הנביאים הוא "איש ריב ואיש מדון לכל הארץ". (ספר ירמיהו, פרק ט"ו, פסוק י"א) אויבו מקללים אותו, והוא מקלל את אויבו; הוא הנביא היחיד בין הנביאים המקלל אויבים אישיים. דבר זה מתגלה כבר בראשית דרכו כנביא, בעודנו בענתות: בני עירו אסרו עליו את הנבואה ואיימו עליו בעונש מוות, (ספר ירמיהו, פרק י"א, פסוק כ"א) ואף אחיו ובית אביו הצטרפו לשונאיו ורודפיו. (ספר ירמיהו, פרק י"ב, פסוק ו') כל אלו גרמו לירמיהו להפנות תלונה ראשונה על הרדיפות שנרדף ולהתפלל שיראה בנקמת ה' בשונאיו.

הוא ממשיך בדרכו מתוך אמונה באל, בדרך, בעצמו. הוא מלמד אותנו שמצוקה לא בהכרח מובילה לחוסר אונים, להרמת ידיים, לייאוש. אלא להפך – ללהט של עשייה ותקווה.

מי ייתן ונזכה גם אנו להאמין בכל הכוח, בלהט שיהיה כאש בוערת בעצמותינו.

מי ייתן ותקופות קשות, אישיות, תנועתיות ולאומיות, לא ירפו את ידינו ויהיו לנו הכוחות לראות בהן אתגר, ובמעשינו – שליחות.

וברגעים קשים נוכל לשוב למילים אחרות, המילים היפות של ירמיהו, הנקראות בראש השנה: "כִּי פָדָה יְהוָה אֶת יַעֲקֹב וַיִּגְאֻלוּ מִיַּד חֲזָק מִמֶּנּוּ. וַיָּבֹאוּ וַיִּנְנוּ בְּמָרוֹם צִיּוֹן וַיִּנְהָרוּ אֶל טוֹב יְהוָה עַל דָּגוֹן וְעַל תִּירֵשׁ וְעַל יִצְהָר וְעַל בְּנֵי צֹאן וַיִּבְקֶר וְהִיִּתָּה נַפְשָׁם כְּגֹן רֶחֶם וְלֹא יוֹסִיפוּ לְדַאֲבָה עוֹד."

שבת שלום!